

entrevista

Doctorat en medicina i cirurgia, especialista en pediatria i puericultor, Eudald Maideu i Puig (Ripoll, 1935) va ser el primer doctorat en tot l'Estat espanyol que va fer una tesi en sexologia. Membre de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, numerari de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, i expresident de la Societat Catalana de Sexologia entre altres institucions acadèmiques, ha escrit nombrosos articles relacionats amb l'adolescència, la psicologia i la sexualitat, i ha participat en l'autoria de dotze llibres. Va ser regidor i tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Ripoll (1984-1987) i representant del Consell Comarcal del Ripollès al Museu Etnogràfic de Ripoll. Humanista i compromès en moltes de les activitats socials, cíviques i culturals del Ripollès, sense ell i sense l'ajuda de Dolors Mir, la seva dona, i de Joaquim, Raimon i Eudald, els seus tres fills, avui encara no sabríem on és el castell de Mataplana i no tindríem el petit museu sobre els Mataplana i sobre el Comte Arnau que hi ha a Gombrèn. Florenci Crivillé, que és qui ens l'ha presentat i que ens ha acompanyat fins al castell de Mataplana, n'és el conservador, cosa que a la pràctica vol dir que és dels primers que estan predisposats a pensar-hi. Com el doctor Maideu, Crivillé també està jubilat. Però igual que el Comte Arnau, l'un i l'altre sembla que vagin corrent fidelment per la terrenal via infinita.

Eudald Maideu, un pediatre per al Comte Arnau

XAVIER CORTADELLAS > TEXT

JUDIT PUJADÓ > FOTOS

Va néixer a Ripoll.

—A can Puig, a sobre l'antiga presó. Però no la presó del poble, sinó la monacal. La meua àvia materna, Antònia Sala, era de Peramola, a la Noguera. De petit, jo hi anava cada estiu. Tot ajudant en algunes feines de pagès, vaig veure segar amb el volant i hi vaig aprendre a fer garbes, a ventar i a batre amb «lo ruc», tal com en dèiem. El 1940 m'hi vaig haver de quedar força mesos perquè a l'octubre hi va haver unes inundacions i les comunicacions per tornar a Ripoll van quedar malmeses.

Tradicionalment, els Maideu eren panyetaires i encepadors, que vol dir que feien mecanismes de disparar les armes i culates de fusta. La paraula «encepador» prové de cep. Posar el cep: la caixa. A Ripoll, la indústria d'armes devia quedar molt reduïda després de les guerres carlines. La Real Armeria, la fàbrica d'armes, es va anar traspasant al nord i al sud de la Península. Madrid, per cert, no ens ha donat mai ni cinc cèntims per haver mantingut des de Ripoll tots els exèrcits espanyols d'en-

çà que es disparava amb escopeta i per haver rebut totes les castanyes cada cop que hi havia una revolta. És per això que els carlins van arrasar el poble.

—Vostè va fer un estudi radiològic sobre les armes de foc de Ripoll.

—No se n'havia fet mai cap. Gràcies a aquest estudi vam saber l'estat de les armes que anava adquirint el museu, si s'havien remenat les culates, si els claus eren els originals o els antics —que eren més primis i més en forma de prisma—, o si hi havia corcs, perquè els corcs són a les armes com el càncer als ossos. La radiologia encara no era digital com avui, que irradia en dècimes de segon, que permet tenir la mostra directa i que no cal revelar. Fins al punt que he acabat cedint el meu aparell de raigs X a una ONG de Guinea Bissau. Tinc la sort que en Joaquim, el meu fill gran, és radiòleg. Treballa a l'Hospital General de Vic i m'ajuda molt.

—Els seus pacients deuen notar-ho.

—Sempre miro d'anar fent petites investigacions. Ahir mateix van venir professionals de l'Institut Quirón per-

què, conjuntament amb la Generalitat, estan fent un estudi sobre el comportament sexual dels joves. Vam estar reunits tot el matí, preparant les preguntes que els farien.

—Érem amb la seva família.

—Per la part paterna sóc de Ripoll des de fa generacions. El meu avi era sastre i músic. Va formar part d'Els Tranquils, la primera orquestra que hi va haver al Ripollès. Sempre deia: «El qui agafa per tallar aquestes tisores tan grosses que tenim els sastres, si no en sap, en comptes de fer de sastre fa desastres». Amb Els Tranquils arribaven als pobles dos dies abans de començar la festa. S'anunciaven dient: «Han arribat els sastres, que són músics. El que tingui qualsevol peça de roba per adobar, que vingui a la fonda». El meu pare ja va ser metge. Però sabia música, i fins i tot va fer força sardanes. Es deia Baltasar Maideu Auguet, dels Auguet del Pont Major de Girona. Va estar-se uns quants anys de metge a la Pera, Flaçà, Bordils, Madremanya i Púbol, fins que es va casar amb la meua mare, Maria, i va tornar a Ripoll l'any 1933. Al cap de poc, Zenon Puig, que havia estat un dels fundadors del Museu de Ripoll i que era oncle meu, va ser el capdavanter dels que van proclamar l'Estat Català a Ripoll. Com a bon farmacèutic, feia xarop. *Xarop Puig*, es deia. Arran d'aquells fets, un dia un comandant es va presentar a casa i va demanar pel meu pare. Li va dir: «*Como usted es nuevo en el pueblo, queda nombrado alcalde y gestor único*». Va haver d'aguantar tots els aldarulls d'aquells anys, fins que va decidir anar amb els caps de la CNT i la FAI a Barcelona i els va convèncer per muntar menjadors. Durant la guerra va quedar com a únic metge en tot Ripoll. Portava també un hospital de sang de la rereguarda, que era al balneari de Montagut, prop d'on avui hi ha Aigües de Ribes. El 20 de desembre del 1938 el van venir a buscar per anar al front. Era el mateix dia que va néixer en Joaquim, el meu germà, que va ser un gran mestre de música i que té dedicada una sala al Teatre l'At-

*Els ulls no són res més
que un pessic de cervell
posat al davant*

làntida, de Vic. Van concentrar el meu pare i altres soldats al Liceu de Barcelona. Un dia més tard, ja era amb un comandant i l'havien ascendit a tinent metge. Tot i que només van poder arribar fins a Masquefa, els franquistes li van fer un consell sumaríssim de guerra i va estar dos anys sense poder exercir, després que li condonessin una sentència de mort.

—**Vostè també va estudiar medicina.**

—Primer vaig fer el batxillerat a Ripoll. Ens examinàvem com a alumnes lliures a l'Institut de Girona. A Ripoll hi havia molta tendència a portar els alumnes als Salesians de Mataró, perquè és d'on era fill l'historiador i pedagog Josep M. Pellicer i Pagès, que havia tingut molta relació amb Ripoll. Durant la guerra,

aquell edifici dels Salesians havia estat una txeca. Jo sempre dic que em van tancar a la txeca, perquè no vaig veure gaire res de Mataró: una excursió cada dijous, una mica de platja i para de comptar. L'any 1952 ja era a Barcelona, estudiant medicina i vivint en una residència salesiana. Però quan feia tercer vaig entrar d'alumne intern a l'Hospital Clínic. Fèiem de tot: buidàvem orinals, fèiem anàlisis, extraccions de sang... A cinquè, vaig anar intern a la càtedra de pediatria. En aquells anys la poliomielitis feia estralls. Teníem cinc pulmons d'acer funcionant contínuament. Quan hi havia problemes d'electricitat —i n'hi havia sovint— avisaven els alumnes de guàrdia i, vinga, tots a manxar fins que la llum tornava! Vaig acabar la carrera el 1959. I el 1962 vaig

acabar l'especialització de pediatria. L'any que en feia cinquanta que ens havíem llicenciat, vaig fer un audiovisual als meus companys en què parlava de tot el que estava passant al món, mentre nosaltres només estudiàvem: la pujada de Fidel Castro al poder a Cuba, els llibres que es publicaven, les guerres que hi havia...

—**A Barcelona també passaven coses en aquells anys.**

—Vaig estar implicat en una. Era l'any 1957. Vam baixar amb bata blanca pel carrer Muntaner avall fins arribar a la plaça Universitat, perquè hi havia hagut la vaga de tramvies. Va ser la nostra manera de donar-hi suport. Després va resultar que «va caure» un retrat de Franco. Els «grisos» van fer de les se-

*Els corcs
són a les armes
com el càncer als ossos*

ves, nosaltres ens vam treure la bata a la primera entrada que vam trobar i vam sortir més «grassos» tots plegats, amb la bata a sota el jersei. No ens van pescar, però l'endemà va sortir un decret on se'ns feia saber que es tancava la facultat. El signava el ministre Ruiz Jiménez, que més tard va ser Defensor del Pueblo, president d'UNICEF... un franquista. I, a sota, corroborava el decret Torcuato Fernández Miranda, *director general de Enseñanza Universitaria*, que més tard van dir que era un dels pares de la Constitució Espanyola.

—**I ho va ser.**

—Després de tots els canvis convenients de camisa. El decret dictaminava que tots els que estàvem en edat militar ens presentéssim a l'Escola Industrial per fer-hi la *Instrucción Militar Superior*. Vam entrar-hi per una porta i vam sortir per l'altra vestits de soldats. Tots militaritzats. Vam haver de fer instrucció militar cada dia, «*en orden cerrado*», de nou a dues.

—**Tots els estudiants de medicina?**

—Més els de dret, que també havien participat en la protesta. A finals d'abril, passats tres mesos, van tornar a obrir la facultat, vam fer un curs intensiu en dos mesos i, a l'estiu, vam ser destinats a Castillejos, a un «*batallón de castigo*». Jo tinc l'honor d'haver jurat la bandera per defensar la pàtria, sense arma. Ens van allargar el campament fins al setembre, un mes més. L'estiu següent em vaig incorporar a la Mercè de Girona, que era l'hospital militar. «*¿Usted qué especialidad tiene?*», em va preguntar el tinent coronel, un militar que venia de Sidi Ifni. «*Pediatra*», vaig respondre. «*Aquí no necesitamos pediatras, aquí todos somos hombres hechos y derechos. Nada. ¡Vaya al cirujano!*». Era el doctor Balbín, molt bo. M'hi vaig entendre. Quan em vaig llicenciar li vaig regalar *Noticia de Catalunya*, de Vicens i Vives. «*Para que se vaya situando*», li vaig dir. Molts dels nostres pacients eren soldats americans del Pení, a Cadaqués.

S'emborratxaven sovint i molts cops tenien accidents de cotxe a Roses. Els havíem de portar amb guants de seda. Un *parte militar* directe a Capitanía General per a cadascun d'ells. Cada setmana un brigada anava a les casernes a mirar els soldats que tenien fimosi. Ens n'enviaven uns cinc cada cop. Si no hi havia una urgència, els operàvem tots, un darrere l'altre. Es quedaven a dormir a la sala llarga de l'hospital militar, amb altres malalts. Ja sabeu que les ereccions nocturnes són incontrolables. Us imagineu com cridaven al vespre? No hi havia manera, fins que els posàvem una injecció de morfina. L'endemà ja tenia el tinent coronel: «*¿Usted, que se la toma o qué, la morfina? Estos hombres tienen que aguantarse porque tienen que aprender a sufrir. Si uno no se calla, usted tiene la autoridad suficiente para encerrarle en el calabozo*». S'ho imagina? Un operat de fimosi al calabós!

—**De sexualitat, no se'n parlava.**

—Res a veure amb avui. I Internet i el Facebook ho han posat encara tot molt més fàcil. Fa poc vaig publicar un article a *El Nou 9* sobre els hebèfils, que són els adults que se senten atrets per adolescents o, més ben dit, per preadolescents, aquestes noies de set o vuit anys que ja van amb les ungles pintades. Una cadena de supermercats molt coneguda ha fet propaganda d'uns biquinis amb farciment per a noies d'aquesta edat. També ara he publicat un article sobre el sacseig, el nou maltractament infantil. Molta gent no ho sap encara, però si s'agafa un nadó i se'l sacseja perquè se'l veu pàl·lid o decaigut, se li pot provocar una hemorràgia cerebral. Fins i tot hi ha llevadores que encara no ho saben. Després es veu al fons de l'ull que hi ha hemorràgia retiniana.

—**Així, allò que deien a l'edat mitjana que en els ulls queda gravat tot el que ha passat...**

—És que els ulls no són res més que un pessic de cervell posat al davant. És com si fos una plastilina, n'agafessis uns tros i el posessis al davant.

Teníem cinc pulmons d'acer. Quan hi havia problemes d'electricitat, avisaven els alumnes de guàrdia i tots a manxar fins que la llum tornava!

—**Va ser la pediatria el que el va portar a interessar-se per la sexologia?**

—Va ser l'adolescència. Jo, a l'any 1979, després del Maig del 68, em vaig dedicar a estudiar què s'havia de fer per educar sexualment nens i nenes. Vaig fer un estudi estadístic de quasi mil joves escolaritzats, d'ambdós sexes, de la Garrotxa i del Ripollès. N'hi havia que anaven a centres públics i d'altres de privats. A col·legis religiosos o laics, en coeducació o en sistema mixt. Els demanava que em diguessin què volien saber sobre el sexe, sense posar-me en res més que si eren nois o noies i l'edat que complirien aquell any. Havia d'anar amb peus de plom. Tinc una carta del bisbe Masnou en què em demanava que ho deixés córrer.

—**Potser l'hauria acabat posant a la presó de sota casa seva.**

—Hi havia hagut un ministre franquista que va obligar que els instituts de batxillerat tinguessin metge. A més, deia que el metge havia d'impartir educació sexual. Vaig aprofitar aquesta escletxa per fer enquestes a tots els col·legis del Ripollès i de la Garrotxa. També en portava a les noies de SAP-HIL, una empresa tèxtil d'aquí que va fer venir unes cent joves de la banda del Bierzo i de Lleó perquè treballassin i estudiessin, ja que es considerava que la seva comarca era una zona educacionalment deprimida. Al final, fins i tot vaig anar al Saint James School, a Pedralbes. Em portava l'estudi el professor Joan Obiols Vié, degà de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona. La meua tesi fou la primera que es va fer sobre informació sexual de l'educació de l'adolescent a tot Espanya. Naturalment, vaig haver de demanar permís als pares per passar les enquestes. Només un s'hi va negar. Vaig dir-li: «Si els ho prohibiu, encara serà pitjor: els seus amics correran a explicar-los què els he demanat». La Sociedad Española de Medicina e Higiene Escolar y Universitaria va acabar premiant-me. Quan vaig llegir la tesi doctoral, també vaig tenir problemes a la universitat. Al tribunal hi havia d'ha-

ver cinc persones, però només n'hi havia quatre: els dos de pediatria, que em coneixien, i els dos de tocoginecologia. I el cas és que alguns metges no en volien saber res, a causa de les seves creences religioses. Al final, s'hi va apuntar el d'otorrino amb l'excusa que els animals ensumen les feromones abans de practicar el sexe. Sap quin és l'òrgan sexual més important que tenim els humans?

—**Ara ja no n'estic segur.**

—El cervell. I en segon lloc, la pell, que és com un mapa. Sap què vol dir això? Doncs que si es vol conèixer un lloc no se'n fa prou mirant un mapa. S'ha

d'anar-hi i conèixer-lo directament. Doncs amb la pell també s'ha de fer turisme. Naturalment, hi ha zones més sensibles que altres. I ara ve la pregunta clau, que és la que faig als adolescents. Quin és el mètode més segur per no deixar una noia embarassada? Com que tenen l'impacte del missatge que els donen els que fan planificació familiar, contesten que els preservatius. Després diuen que la pastilla. Els ho vaig desmuntant tot fins que els acabo dient que la penetració no és el millor camí per aconseguir plaer, o que en tot cas no és l'únic. I perquè m'entenguin els dic que si penetració fos igual a plaer, cap dona no es podria posar un

L'òrgan sexual més important que tenim els humans és el cervell. I en segon lloc, la pell, que és com un mapa

tàmpax. Penetració equival a reproducció. Ben clar, oi? I, sense penetrar, a gaudir per l'autopista del plaer.

—**Explicat així, ho deu entendre tothom.**

—Tothom no! Pensi que els nens són de les tres tes: «*tontets, torpes* i *tosuts*». És lògic. Si es mira el mapa cromosòmic es veu que en les dones hi ha dues X; en el dels homes hi ha una Y. Ens falta una pota.

—**Això anirà en contra nostra, doctor. I les nenes?**

—Sempre dic que són de les tres emes: múrries, merdoses i meravelloses. Els pares que tenen primer una nena i després un nen arriben a la consulta espantats, perquè els nens ho fan tot més tard. Però també he de dir que l'adolescència de les noies és molt més difícil de passar. I que, avui, tant les nenes com els nens comencen l'adolescència abans. Elles, cap als nou anys. Els nens, cap als deu. Als divuit anys el desenvolupament físic i sexual s'acaba, però el cerebral encara no, sobretot el del còrtex prefrontal, que és a la part frontal del cervell. No acaba fins als vint-i-un o vint-i-dos anys. Pensi que el còrtex prefrontal és l'encarregat de filtrar les conductes i els comportaments: el seny. Si

es relaciona aquest fet físic amb l'allau d'informacions sexuals que reben els adolescents d'avui, s'entén per què van passant les coses que passen.

—**Encara no estan acabats de fer. Ja ho va explicant, això?**

—Oi tant! Fins i tot vaig assessorar el cineasta Bellmunt quan va rodar *L'orgia*. I després encara ve una altra etapa: l'adulescència. Sap què és això? Són adults dependents de la família. Amb la crisi es calcula que n'hi ha que no superaran aquesta etapa fins als trenta-cinc anys. He anat també a moltes universitats, instituts i col·legis d'arreu d'Espanya per explicar les conclusions d'aquest estudi. I a França. L'any passat, a la reunió de les Societats Franceses de Sexologia, vaig presentar un pòster sobre comportament sexual i sobre les autopistes del plaer. Com és sabut, les dues úniques motivacions primàries que tenim els humans són menjar i beure. El sexe és una motivació secundària. I les relacions poden ser per motius seriosos, lúdics, infamestables, patològics o criminals. Les motivacions secundàries vol dir que poden posposar-se. Estadísticament som una majoria d'heterosexuals, un onze o dotze per cent són homosexuals, un set o vuit per cent són ambise-

xuals i un u per cent són asexuals. Que no són pas els capellans, per cert.

—**I el nostre Freud?**

—No és gaire de fiar. Va inventar molt, curava els seus pacients amb cocaïna. Tampoc no m'interessa gaire Jung. Jo he anat molt més cap al positivisme: Kinsey, Masters i Johnson. Avui, tothom admet que al voltant dels tres anys un nen o una nena ja coneix la seva identitat genètica. De tota manera, fa poc que s'ha canviat el Manual de Criteris Diagnòstics de Malalties Psíquiques perquè oficialment també es considera que hi pot haver disforia de gènere en la infantesa: criatures que no saben quin és el seu gènere. Pel que fa a les coses del sexe, la nostra cultura no és pas gaire modèlica. Moltes d'altres ho han portat molt millor.

—**I en el temps del Comte Arnau?**

—Basculaven d'un costat a l'altre. I, naturalment, com a bon senyor feudal, el Comte Arnau feia el que volia. En el temps de les cireres agafava les noies boniques de la contrada, les feia despullar i els manava que portessin les cireres a l'hora de les postres. Els convidats les agafaven i les llançaven per tal que les noies s'ajupissin. Això va ofendre tant els pagesos que van fer desaparèixer tots els cirerers de Montgrony.

—**No n'hi ha, encara?**

—Jo en vaig plantar un, però els ocells se'm mengen totes les cireres abans no són madures. Vaig comprar la casa on vàrem descobrir el castell de Mataplana gràcies a uns parents meus de Girona. Em va ajudar un home que antigament portava la colla de contrabandistes de Gombrèn, de la Pobla, de Castellar de n'Hug i de Bagà.

—**Sembla del temps del Comte Arnau, això. Ja se sabia que hi havia el castell de Mataplana?**

—Se suposava que estava colgat, però ningú no sabia on era. Es va abandonar fa uns cinc-cents anys. Va patir els efectes dels terratrèmols del 1429 i, posteriorment, un incendi devastador. S'acabà

Si es mira el mapa cromosòmic es veu que en les dones hi ha dues X; en el dels homes hi ha una Y. Ens falta una pota

esfondrant totalment. Al llibre *Jardín de María*, del pare Narcís Camós, de l'any 1657, hi posava que Sant Joan de Mataplana era vora del castell. A base d'anar buscant, la meva dona i jo vam trobar un forat a dalt d'una muntanyeta. Vam il·luminar-lo amb el llum del cotxe. Es veia una volta. Molt a prop hi havia i hi ha encara el «Jardí del trobador», que hem dedicat a Hug de Mataplana, el trobador. S'explica que en Raimon de Miraval li va enviar un missatge per demanar-li si havia de repudiar o no la seva dona, després que s'enamorés d'un altre cavaller de la seva cort. «I en Raimon de Miraval no fa el mateix amb altres dones?», va preguntar Hug de Mataplana al missatger. «Doncs l'ha d'admetre». Segons Martí de Riquer, és el primer trobador feminista que hi va haver. Però avui encara no hem pogut arreglar el jardí. Quan hi anem, veurà que és ple de vaques que pasturen. De moment, ja hem fet molt posant al descobert el castell.

—I les institucions?

—El forat que vam descobrir semblava un cau. Però era estrany perquè estava orientat de cara al nord. Vaig anar amb una foto a la Generalitat i vaig parlar amb l'historiador Antoni Pladevall, que era director general del Patrimoni l'any 1985. «Estem tan malament, que val més que ho deixem enterrat», em va dir. Però jo no podia deixar abandonat un lloc on es deia que havia viscut el Comte Arnau. Llavors en Pladevall em va suggerir que anés a parlar amb el professor Manel Riu i Riu, que era cap del Departament d'Història Medieval de la Universitat de Barcelona, i que estiujava a Berga. El vaig anar a veure. Vam quedar a l'estiu. Ens ho vam mirar. El forat era damunt d'una muntanyeta plena d'arbres i de vegetació. El professor Riu, que va venir acompanyat de tres professors més, es va pensar que era una mota i que a sota hi havia la base d'una torre. Ho va

posar en el programa Erasmus d'ensenyament de postgrau, però quinze dies abans de començar va arribar un telegrama de Cultura de la Generalitat que deia que només hi havia pressupost per fer intervencions arqueològiques d'urgència. Vam tenir la sort que s'estava ampliant la carretera forestal que passa per davant de Mataplana, perquè els alcaldes de Gombrèn i de Castellar de n'Hug tenien interès que s'arreglés. Vam al·legar que en un tram hi havia un antic forn de calç i que el forn perillava a causa d'aquella ampliació. Ens en vam sortir. Un dels molts estudiants que va participar en aquelles excavacions es deia Santi Vila, i avui és conseller de la Generalitat. La Generalitat de Catalunya i el Consell Comarcal del Ripollès ens van ajudar, a més de la Diputació de Girona, especialment Lluís Bayona, que n'és l'arquitecte. També el Servei d'Atenció als Museus (SAM) gironí i l'arqueòloga Aurora Martín.

A base d'anar buscant, la meva dona i jo vam trobar un forat a dalt d'una muntanyeta. Vam il·luminar-lo amb el llum del cotxe. Es veia una volta

—Parlem dels Mataplana.

—L'any 1045, eren els senyors feudals d'una part del Berguedà, del Ripollès, de la Cerdanya i de la Catalunya del Nord. Abans de marxar a les croades, Ricard Cor de Lleó va pactar amb els Mataplana la protecció d'Aquitània perquè es malfiava del rei francès. El primer Mataplana signa aquest acord a Roerga, l'any 1085. Es compromet a defensar el territori. Més tard, trobem Mataplans al costat de reis catalans com Pere I el Catòlic, Jaume I el Conqueridor i Jaume II el Just. Van participar en el setge de Conca, a la batalla de les Navas de Tolosa i, naturalment, a Muret, on vam perdre la nostra hegemonia a Occitània. Hug V de Mataplana, conegut com el Trobador, va ser qui va organitzar la gran festa de la nit abans.

—Se'n podia haver estat.

—Es pensaven que ja ho tenien guanyat. Més tard van participar a la conquesta de Mallorca, a la de València i a la de Múrcia i Sardenya. Van ajudar a repoblar la Catalunya Vella amb gent vinguda d'arreu. Gràcies als Mataplana, hi ha Gombrèn, Castellar de n'Hug o la Pobla de Lillet. Ramon Vidal de Besalú, mestre d'Hug V de Mataplana, descriu l'encís de les sales d'aquests castells quan s'hi feien festes i àpats i s'hi conreava la poesia. Hi havia fins i tot jocs de taula i daus. De tot plegat, en vam parlar l'any 1992 al número 152 de la *Revista de Girona*. Tots els objectes trobats durant les excavacions van ser dipositats al Centre d'Interpretació o Museu del Comte Arnau, de Gombrèn. Entre aquests hi ha un fragment estrany que té una inscripció misteriosa que, segons la gent, podria dir: «Si pugeu disset graons i traspasseu la llinda del portal, en pugeu un altre fins al segon arc, cap al final del pati, després de passar per sota el tercer arc i abans d'entrar a la sala, hi ha una pedra negra, molt fina i excitant. Podeu cercar-la i ben bé us asseguro que, si la trobeu, us puc dir i prometre que tocant la pedra fina tindreu una cara divina i sereu el més meravellós del món». La pedra encara hi és. És el talismà del Comte Arnau. L'hi van donar les dones d'aigua de la contrada.

—Deu ser per això que també se'n parla tant.

—El Comte Arnau és la síntesi nacional del feudalisme català. Ramon d'Urtx, baró de Mataplana, hàbil diplomàtic, artífex dels dos pariatges andorrans, va pactar amb la princesa grega Làscaris, vídua del comte de Pallars, el casament de la seva pubilla, Sibil·la de Pallars, amb Hug VIII, d'Urtx i Mataplana. El seu fill serà el Comte Arnau, i aquí es fusionen la història i la llegenda. Ja amb els seus pares els abusos i els mals usos dels senyors feudals van estar a l'ordre del dia. La llegenda diu que Arnau va seguir els passos de Làscaris, la seva àvia. Maltractaments, malversacions, enganys, estafes, rapte de l'abadessa del convent de Sant Joan... Per tot això i molt més, el Comte Arnau va ser ofegat pels seus criats, dos bocs negres, a la gorga dels banyuts, una gorga infernal. Des de llavors resta condemnat i, a mitjanit, sobretot en les nits de lluna plena, surt arrossegant unes grans cadenes i cavalcant el seu cavall de flames.

—Tot això ja és llegenda.

—I la capella castral de Sant Joan de Mataplana també té una dedicació llegendària. Una tradició del segle XIX relaciona aquesta església amb sant Joan de Mata, que va néixer a la Provença i que era fill d'un noble català. Va dedicar la vida a la redempció dels captius, i va fundar l'orde dels Trinitaris. Entre els que va redimir hi ha Miguel de Cervantes, perquè els mercedaris no se n'havien sortit. No es diu gaire, això, però, ja que hem parlat de sexologia, es considera que Cervantes era l'amic íntim del visir d'Orà. És per això que li vigilava l'harem. Hi ha alguna cosa estranya, també, en això. Cervantes va provar d'escapar-se tres cops. El càstig era assots el primer cop, amputació d'una mà el segon, i mort el tercer. A Cervantes no li van fer res d'això, de tant que se l'estimava el visir. Els mercedaris no el van poder recuperar de tants diners com en demanava.

Xavier Cortadellas és escriptor.

La pedra encara hi és. És el talismà del Comte Arnau. L'hi van donar les dones d'aigua de la contrada